

ประวัติความเป็นมาของเพลงบอก

พัชรีย์ ทองศรีเกตุ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

เพลงบอกเป็นการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ที่สืบเนื่องมาแต่โบราณจัดเป็นปฏิภาณกวีคือผู้ทอเพลงบอกจะต้องใช้ไหวพริบและปฏิภาณ ซึ่งการใช้คารมที่ออกมาเป็นบทกลอนเพื่อชมสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือโต้ตอบกัน เพลงบอกจะเล่นและร้องกันอย่างแพร่หลายในบริเวณจังหวัดภาคใต้ตอนบนและตอนกลาง ซึ่งบทกลอนของเพลงบอกจะมีความโดดเด่นทางด้านฉันทลักษณ์มากมีความแตกต่างจากเพลงพื้นบ้านภาคใต้อื่นๆ และไม่ตรงกับบทหรือกรอนไทยประเภทใดเลย ซึ่งจะนิยมเล่นกันในวันตรุษสงกรานต์ เพื่อเป็นการป่าวประกาศให้ชาวบ้านได้รู้โดยทั่วกันว่าวันนี้เป็นวันขึ้นปีใหม่แล้ว หรือใช้เป็นการบอกเรื่องราวข่าวสารต่างๆ เช่น บอกงานบุญกุศล เพราะในสมัยโบราณคนที่รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้มีน้อย เอกสารการพิมพ์ก็ไม่แพร่หลายมากนัก รายละเอียดเกี่ยวกับการขึ้นปีใหม่หรือเปลี่ยนศักราชหรือการประกาศสงกรานต์ประจำปี เพลงบอกคือการสื่อสารที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพลงบอกจึงเป็นการบอกข่าวของชาวบ้านไปทุกแควให้ทราบทั่วถึงปีใหม่แล้ว หรือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารต่างๆ เช่น บอกข่าวเชิญไปทำบุญตามเหตุการณ์ ต่างๆ เรียกได้ว่าเพลงบอกเป็นความเชื่อทางวัฒนธรรมทางจิตใจอย่างหนึ่งของชาวดูซึ่งคู่กับชาวบ้านมานานตั้งแต่โบราณ และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีนักเล่นเพลงบอกมากที่สุด ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จนได้รับสมญานามว่าเมืองเพลงบอก นอกจากมีนักเล่นเพลงบอกเป็นจำนวนมากแล้ว นักเล่นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงโด่งดัง

เป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมชมชอบว่ามีฟปากคมคายเป็นที่ดีเยี่ยมส่วนใหญ่มีภูมิสำเนาอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพลงบอกเป็นการละเล่นประเภทการขับร้องที่ต้องใช้สำเนียงภาษาถิ่นใต้ในการร้องบท ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ได้เล่าว่าเพลงบอกนั้นมีมานานแล้ว ถ้าพิจารณาจากชื่อเรียกเพลงบอกหมายถึงการบอกกล่าวข่าวสารต่างๆ ให้ชาวบ้านได้รับรู้ แต่แทนที่จะพูดหรือป่าวประกาศเป็นร้อยแก้ว ผู้ประกาศข่าวหรือแม่เพลง จะกล่าวเป็นทำนองบทร้อยกรอง และมีลูกคู่คอยรับและส่งตามคำร้องของแม่เพลง ส่วนอีกประการหนึ่งเพลงบอกอาจจะมาจากกระบอกไม้ไผ่ ที่ในครั้งอดีตเวลาแม่เพลงนำข่าวสารไปบอกกับชาวบ้าน ก็จะเอาสารออกมาจากกระบอกไม้ไผ่แล้วบอกให้ชาวบ้านทราบ หรือเมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์จะมีนักเลงกลอนชาวบ้าน เทียวตระเวนไปแทบทุกครัวเรือนหรือที่ๆ ชาวบ้านมาชุมนุมกันมาก ๆ อาทิ วัด เพื่อขับร้องกลอนบอกสงกรานต์ตามคำทำนายของโหรหลวง เพราะฉะนั้นเพลงชนิดนี้จึงได้ชื่อว่า “เพลงบอก” สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (๒๕๒๙) กล่าวว่าเพลงบอกเป็นเพลงพื้นเมืองที่นิยมเล่นแพร่หลายที่สุดในสมัยก่อนเมื่อถึงหน้าสงกรานต์ดังยังไม่มีปฏิทินบอกสงกรานต์แพร่หลายอย่างปัจจุบัน จะมีแม่เพลงนำรายละเอียดเกี่ยวกับสงกรานต์ตอกป่าวประกาศแก่ชาวบ้าน โดยร้องเป็นเพลงพื้นบ้านและมีลูกคู่รับเป็นทำนองเฉพาะจึงมีชื่อเรียกว่าเพลงบอก

เพลงบอกเป็นการละเล่นพื้นบ้านของภาคใต้ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่อดีตมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และมีการสืบทอดจนมาถึงปัจจุบัน กลอนเพลงบอกแปลงมาจากเพลงพื้นบ้านโบราณชนิดหนึ่ง เรียกว่า “เพลงเห่” บ้าง เพลงฉะ บ้าง และแปดบทบ้าง เพลงชนิดนี้แม่เพลงว่าเป็นแบบกลอนตันครั้งละ ๒ วรรค แล้วลูกคู่รับ ดังตัวอย่าง

(แม่เพลง)	รักเมียเสียนายจะคลายยศ
	รักกระบือเสียสวนควรจะอดผล
(ลูกคู่)	เอ เห มา เหย
	รักกระบือเสียสวนควรจะอดผล...เหอ
(แม่เพลง)	รักนวลเสียนงานป่วยการตน
	รักชนม์เสียชื่อคือคนร้าย
(ลูกคู่)	เอ เห มา เหย
	รักชนม์เสียชื่อคือคนร้าย...เหอ

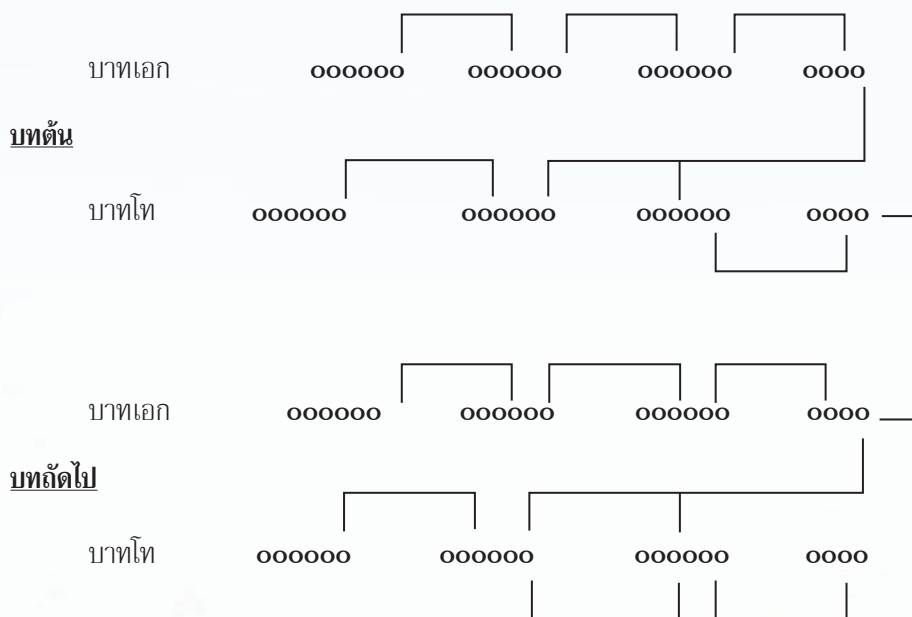
แปดบทเฟื่องฟูอยู่ทางเมืองนครศรีธรรมราชประมาณ ๑๕๐ - ๒๐๐ ปีที่แล้ว ศิลปินที่มีชื่อเสียงและมีผลงานคือ นายเรือง นาโน นายเรืองมีชีวิตอยู่ราวสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีความสามารถเชิงแปดบทเป็นอันมาก จนได้สมญานามว่า “นายเรือแปดบท”

ต่อมาขุนประดิษฐ์ได้ดัดแปลงกลอนแปดบทขึ้นมาเป็นกลอนเพลงบอกบางทีก็เรียก “เพลงบอกขุนประดิษฐ์” นักกลอนเพลงบอกในระยะแรกที่มีชื่อเสียง เช่น นายควาย สุขปราชญ์ นายช่วย ขุนเสก นายแดง เป็นต้นแต่รูปแบบกลอนในระยะนั้นยังไม่ลงตัวนัก จนมาถึงรัชกาลที่ ๕ พระรัตนธัมมิ (ม่วง รตนธชเชร) เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช ได้จัดระเบียบกฎเกณฑ์ กลอนเพลงบอกขึ้นใหม่ ดังปรากฏในเรื่องศาลาประดู่หก เป็นตัวอย่างดังนี้

มินครมหาสถาน
 ประจิมทิศและบูรพา
 มีสนามหญ้าอยู่หน้าเมือง
 ป้อมปราการเล็งยศ
 ทั้งพลไพร่ก็พร้อมเพรียง
 มีศาลาหน้านครินทร์
 หลังคาปิดบังร้อน
 ศาลานี้มีเป็นหลัก
 ผู้เดินหนได้หยุดอยู่
 มีประตูอยู่หกต้น
 รอบศาลากิ่งโตใหญ่
 อยู่ในถิ่นปราจีนถนน
 แต่ก่อนกาลดึกดำบรรพ์

นามขนานนครสถิต
 มีทุ่งนาเรียง
 เจริญเรืองศรีวังโบราณ
 ยังปรากฏเสียงเป็นเมืองเอก ณ ฝ่ายใต้
 รุกขเรียงแถววิถี เมื่อนี้ดล
 พื้นเป็นดินก่อด้วยอิฐ
 ทั้งได้ซ่อนฝน
 ที่พำนักประชาชน
 ทุกฤดูกาล
 ซึ่งสูงพ้นหลังคา
 แผลอยู่ไพศาล
 เป็นที่ชนได้สำราญ
 เป็นสำคัญกล่าว ฯลฯ

จากตัวอย่างกลอนเพลงบอกที่ยกมา จะเห็นแผนบังคับได้ดังนี้

แผนบังคับดังกล่าว เวลาขับร้องกลอนสดอาจยืดหยุ่นได้บ้างทั้งจำนวน คำสัมผัสจำนวนวรรค ซึ่งอาจลดหรือเพิ่มในแต่ละบาทได้ ๑ วรรค ส่วนการร้องของ แม่เพลงและการรับของลูกคู่กำหนดไว้ เป็นแบบแผนตายตัวตัวอย่าง

(แม่เพลง)	มินครมหาสถาน
(ลูกคู่)	เอ ว่า เหม มหาสถาน
(ถ้าแม่เพลงว่าซ้ำข้อความเดิมอีก)	มินครมหาสถาน
(ลูกคู่)	ทอย ฉา ซ้ำ เหม สถาน
(แม่เพลง)	นามขนามนครสถิต ปัจฉิมทิศและบูรพา มีทุ่งนาเรียง
(ลูกคู่)	มีทุ่งนาเรียง ปัจฉิมทิศและบูรพา มีทุ่งนาเรียง

การรับของลูกคู่ อาจแทรกวลีหรือถ้อยคำระหว่างจังหวะกลอนที่ แม่เพลงกำลังว่าอยู่ได้ เพื่อให้ลีลากลอนครึกครื้นสนุกสนาน และช่วยแก้ปัญหากลอนติดกลอนของแม่เพลงได้ วิธีการเช่นนี้ของลูกคู่เรียกว่า “ทอยเพลงบอก”

การขับร้องเพลงบอกที่นิยมเล่นกันสามารถแบ่งออกเป็นประเภทได้ดังนี้คือ

เพลงบอกบอกสงกรานต์

ตั้งแต่เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ จนถึงวันเถลิงศกอันเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย เป็นช่วงการเล่นเพลงบอกบอกสงกรานต์ถือเป็นการละเล่นที่เป็นจุดเริ่มต้นของเพลงบอก จะเล่นกันราวๆ ประมาณปลายเดือน ๔ หรืออย่างเข้าเดือน ๕ ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวนาทางภาคได้ส่วนใหญ่ทำการเก็บเกี่ยวข้าวขึ้นยุ้งฉางเสร็จเรียบร้อยแล้วตอนพลบค่ำตามละแวกบ้านจะได้ยินเสียงเพลงบอกแทบทุกบ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช คณะเพลงบอกจะออกตระเวนตามบ้านใกล้เคียงเคียง โดยมีบุคคลซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่บ้านนั้นๆ เป็นคนนำทางคอยไปปลุกเจ้าของบ้านให้เปิดประตูรับเจ้าของบ้านจะเปิดประตูรับ ก็ต่อเมื่อเขาแน่ใจว่าคนที่มา นั้นเป็นผู้ซึ่งเขารู้จักดี ทั้งนี้เพราะว่าบางทีก็มีการสวมรอยของผู้ร้ายมาทำที่เป็นเพลงบอก แล้วเข้าไปปลุกบ้านก็มี เมื่อเจ้าของบ้านเปิดประตูรับแม่เพลงก็จะขับกล่อมเพลงบอกขึ้นในทันที เนื้อความตอนแรกมักจะเป็นบทไหว้ครู ไหว้วันทรีซึ่งเป็นเทพรักษาประตู ไหว้พระภูมิและสิ่งทั้งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จากนั้นจึงก้าวสู่ลานบ้าน เมื่อเจ้าของบ้านได้ยินเสียงเพลงก็จะฟัง จนแน่ใจว่าเป็นเพลงบอกคณะไหน จึงเปิดรับประตู (ถ้าเจ้าบ้านนั่งเฝ้าอยู่ คนนำทางจะออกชื่อตัวเองและเรียกหาขึ้น) เอาเสื่อออกมาปูให้นั่ง (ไม่นิยมเชิญให้นั่งบนเรือน เพราะเชื่อว่าผีผีมากับคณะเพลงบอกด้วยจึงให้หยุดไว้แค่บันไดเรือน) มีหมากพลู บุหรี่และขนม ซึ่งทำขึ้นในเทศกาลออกมาต้อนรับ ตอนนี้เพลงบอกจะว่าเพลงเล่าตำนานสงกรานต์และบอกสงกรานต์ไปนั้นๆ ว่าเป็นปีอะไร นางสงกรานต์ชื่ออะไร ทรงอะไรเป็นพาหนะ ทรงอะไรเป็นอาวุธ เสวยอะไรเป็นภักษาหาร นาคให้น้ำกี่ตัว ฝนตกกี่ท่า ในมหาสมุทรเท่าไร บนพื้นโลกเท่าไร พืชพรรณธัญญาหารเป็นอย่างไรบ้าง เป็นต้น เจ้าบ้านมีอะไรส่งส่วยยกฐหรือยกทอง ภูมิปัญญาของเพลงบอกในเรื่องใดก็จะตั้งปัญหาขึ้น ส่วนใหญ่เกี่ยวกับสงกรานต์และธรรมะต่างๆ เพลงบอกจะร้องตอบให้ทราบ ถ้าเจ้าบ้านพอใจก็จะตรางวัลให้ ถ้าไม่พอใจก็วางเฉยหรือปรามาสเอาก็มี แต่โดยทั่วไป เมื่อได้ยินเสียง

เพลงบอกก็จะเตรียมรางวัลให้ล่วงหน้าแล้วทุกครัวเรือน ในตอนจบเพลงบอกจะกล่าวหา (ชม) เจ้าบ้านและอำนาวยพรต่างๆ ให้แล้วร้องอำลาไปบอกสงกรานต์ยังบ้านอื่นต่อไป สำหรับรายได้จากการว่าเพลงบอกสงกรานต์นี้ยมแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งถวายวัด อีกส่วนหนึ่งแบ่งปันกันในคณะสำหรับเที่ยวและ “เล่นว่าง” ในงานสงกรานต์

เพลงบอกบอกข่าวทั่วๆ ไป

นอกจากเพลงบอกจะบอกสงกรานต์อันถือเป็นสัญลักษณ์เฉพาะแล้วยังบอกข่าวคราวทั่วๆ ไปด้วย เช่น บอกบุญเรียไรในงานบุญงานกุศล ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งและเชิญชวนให้ใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียง ตลอดจนโฆษณาสินค้าต่างๆ เป็นต้น ข่าวที่ใช้เพลงบอกจะเข้าถึงและได้รับความสนใจจากชาวบ้านมากกว่าการสื่อสารธรรมดา เพราะท่วงทำนองลีลาจังหวะ ถ้อยคำ และน้ำเสียง ชวนให้เกิดความหรรษาไปด้วย

เพลงบอกบวงสรวงในพิธีกรรม

โดยปกติพิธีกรรมต่างๆ ของชาวบ้านที่มีการสวดหรือร้องแหล่ บทแหล่จะแต่งด้วยคำประพันธ์แบบใดแบบหนึ่งใน ๔ แบบ คือ กาพย์ยานี ๑๑ กาพย์ฉก ๑๖ กาพย์สุรางคนางค์ ๒๔ (ราบ) และร่าย แต่ถ้าผู้ประกอบพิธีคนใดที่จะใช้กลอนเพลงบอกต่างๆ บทแหล่ก็ใช้ได้ เช่น ใช้ในพิธีทำขวัญเด็ก ทำขวัญข้าว ทำขวัญวัวควาย เป็นต้น สำหรับลำดับและระเบียบของพิธีกรรมยังคงเหมือนกันกับที่ใช้คำประพันธ์อย่างอื่นทุกประการ

เพลงบอกประชัน

การละเล่นเพลงบอกเพื่อการประชันเป็นการว่าเพลงอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยม ในสมัยก่อนการประชันเพลงบอกส่วนมากจะจัดขึ้นภายในวัด โดยมีแม่เพลงบอกนั่งร้องขับบทกันที่ศาลากลางวัด แม่เพลงผู้อาวุโสจะเป็นผู้แสดงฝีปากก่อน ซึ่งจะเริ่มร้องด้วยบทไหว้ครู สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บุคคลสำคัญ และเจ้าบ้านผ่านเมือง เมื่อแม่เพลงร้องจบ ฝ่ายตรงข้ามจะเริ่มร้องบทไหว้ครูเช่นเดียวกัน

การประชันเพลงบอกจะมีหลักเกณฑ์หรือกติกาในการตัดสินว่าเพลงบอกคนไหนดีหรือด้อยอย่างไร โดยจะดูบทกลอนว่าถูกต้องตามฉันทลักษณ์หรือไม่ และว่าถูกต้องตามแบบของกลอนเพลงบอกหรือไม่ นอกจากนี้ยังสังเกตจากการเลือกสรรคำมาใช้ เช่น ดูคำศัพท์ สำนวนโวหาร ว่ามีความคมคาย กว้างแคบ หรือใช้ได้เพียงไร พิจารณาดูเขาวีปัญญาความรอบรู้ และปฏิภาณไหวพริบของแม่เพลง การนำเสนอความคิดเห็นที่แยบคาย แปลกใหม่ ดูท่วงทำนองลีลาจังหวะ ลุ่มเสียง และการร้องรับของลูกคู่ ซึ่งจะมีค่านิยมที่ปรากฏในเพลงบอกที่เด่นๆ มีอยู่ ๒ ประการ คือการเคารพยึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเคารพยกย่องครูอาจารย์ นอกจากนี้ในบทกลอนเพลงบอกยังสะท้อนถึงชีวิตความเป็นอยู่และการละเล่นต่างๆ ของชาวภาคใต้ ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเมืองการปกครองอีกด้วย ในการประชันหรือโต้เพลงบอกนิยมยกพื้นเวทีสูงขึ้นกว่าพื้นปกติเพื่อให้ผู้ชมเห็นได้ชัดเจน คู่โต้พร้อมลูกคู่ที่นั่งฝ่ายละฟากเวที มีผู้อาวุโสนั่งกลางเป็นประธาน แต่เดิมการโต้ไม่กำหนดหัวข้อหรือยุติและเวลาเรื่องที่โต้แล้วแต่ใครจะหยิบอะไรขึ้นมา แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเชิงเปรียบเทียบกับ เช่น ถ้าฝ่ายหนึ่งว่าเรื่องชนไก่หรือวัวชนอีกฝ่ายก็ต้องว่าเรื่องนั้นด้วย และต่างพยายามนำเรื่องไก่ชน วัวชน มาเปรียบเทียบกับคน โดยเฉพาะแม่เพลงทั้ง ๒ คนจะต้องว่าในทำนองข่มกัน บางครั้งอาจว่าเกี่ยวกับธรรมชาติและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ การประชันครั้งสำคัญๆ ก่อนประชัน

ต่างฝ่ายต้องสืบประวัติ ตลอดจนถึงเชิงความสามารถของฝ่ายตรงข้ามอย่างละเอียด เพื่อจะได้หาทางกล่าวโจมตี และกล่าวแก้ได้ทันควัน การโต้เพลงบอกต้องอาศัยไหวพริบความฉับไวเข้าแข่งขัน ในการตัดสินแพ้ชนะใช้เสียงของผู้ชมผู้ฟังเป็นหลัก โดยฟังจากเสียงให้ฝ่ายใดให้สิ้นเสียงก็เป็นฝ่ายชนะ หรือไม่ก็โต้กันจนจนฝ่ายหนึ่งยอมแพ้ไปเลย การโต้เพลงบอกในปัจจุบันต่างไปจากสมัยโบราณเป็นอันมาก เพราะมีการกำหนดหัวเรื่องหรือยุติให้โต้กัน โดยมีฝ่ายเสนอและฝ่ายค้าน มีการกำหนดเวลาและกติกากำหนดไว้ชัดเจนในการโต้ ตลอดจนมีการกรรมการตัดสิน เช่นเดียวกับการโต้วาทีโดยทั่วไป ซึ่งจะทำให้เพลงบอกคณะที่เตรียมตัวมาดีกว่าได้เปรียบ แต่การโต้เพลงบอกจะไม่สนุกและไม่เห็นไหวพริบปฏิภาณของเพลงบอกได้เด่นชัดดังเช่นในอดีต

เพลงบอกร้องชา

เพลงบอกร้องชาเป็นการร้องบูชาหรือชมเชยสิ่งของหรือบุคคลที่ควรชมเชยหรือบูชา เช่น ชาขวัญข้าว ชาประธาตุ ชาเจ้านายหรือข้าราชการผู้ใหญ่ ชาผู้อาวุโสและครูอาจารย์ เป็นต้น การร้องชาแม่เพลงจะสรรหาแต่สิ่งดีงาม สวยงามขึ้นมากล่าว เพื่อให้สิ่งของหรือผู้ที่ถูกชากเกิดความมีคุณค่า รู้สึกอึ้งอัมโมใจ การชาพบได้บ่อยในงานบุญ โดยเพลงบอกจะชาผู้ทำบุญว่าเป็นผู้สูงส่งด้วยคุณธรรมต่างๆ

อำเภอเข็ญใหญ่ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอกไว้ในหนังสือที่ระลึกการจัดงาน เชิดชูเกียรติ ศิลปินแห่งชาติ นายสร้อย คำแจ่ม สรุปได้ว่าฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอกพิจารณาได้ดังนี้

แบบที่ ๑ กลอนเพลงบอก ๑ บท ประกอบด้วย ๔ วรรค สามารถรวมมีจำนวนคำวรรคละ ๖ คำ ส่วนวรรคสุดท้ายมีจำนวน ๔ คำ การส่งสัมผัสในบทหนึ่ง จะมีสัมผัสดังนี้ คำสุดท้ายของวรรคแรก จะส่งสัมผัสกับคำที่สามของวรรคที่สอง คำสุดท้ายของวรรคที่สองจะส่งสัมผัสกับคำที่สามของวรรคหลัง และ คำสุดท้ายของวรรคที่สาม จะส่งสัมผัสกับคำที่สามของวรรคที่ ๔ ส่วนการสัมผัสระหว่างบท มีการส่งสัมผัสดังนี้ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ในบทแรกจะส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สอง และคำสุดท้ายของวรรคที่สองในบทที่สามและคำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ในบทที่สามส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สี่ และคำสุดท้ายวรรคที่สองในบทที่ห้า ตัวอย่าง

มีนครมหาสถาน	นามขนานนครสถิต
ประจิมทิศและบูรพา	มีทุ่งนาเรียง
มีสนามหญ้าอยู่หน้าเมือง	เจริญเรืองศรีโบราณ
ป้อมปราการเลื่องยศ	ยังปรากฏเสียง
เป็นเมืองเอก ณ ปักขไธ	พลไพร่ก็พร้อมเพรียง
รุกขะเรียงแถววิถี	เมทนีดล
มีศาลาหน้านครินทร์	พื้นแผ่นดินก่อด้วยอิฐ
หลังคาปิดบังร้อน	ทั้งได้ซ่อนฝน
ศาลานี้มีเป็นหลัก	ที่สำนักประชาชน
ผู้เดินหนได้หยุดอยู่	ทุกฤดูกาล

แบบที่ ๒ กลอนเพลงบอก ๑ บท ประกอบด้วย ๔ วรรค เช่นเดียวกับแบบที่ ๑ แต่จำนวนคำในวรรคแรก มีจำนวนไม่แน่นอน คือ มี ๕ คำบ้าง ๖ คำบ้าง ๗ คำบ้าง หรือถึง ๑๐ คำก็มี และวรรคสุดท้ายจะมี ๕ คำเสมอ การส่งสัมผัสของกลอนเพลงบอกในบทหนึ่งๆ ตามแบบที่ ๒ จะไม่เคร่งครัดตายตัวเหมือนแบบแรก คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ในทุกบท จะส่งสัมผัสกับคำที่ ๔ ในวรรค ๔ เสมอ ส่วนการส่งสัมผัสระหว่างบท ก็แตกต่างไปจากแบบที่ ๑ เล็กน้อย คือ คำสุดท้ายของวรรคที่สี่ ในบทแรกจะส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่สองในบทที่สอง และคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ ในบทที่สอง จะส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สาม และคำสุดท้ายของวรรคที่สองในบทที่สี่จนจบเนื้อหา ตัวอย่าง

จะแต่งสร้างดั่งนิยาย	แต่มิใช่เรื่องชาดก
จะรื้อยกท่านเจ้าคุณม่วง	องค์นี้ตั้งดวงแข
เอากำเนิดปากพินัง	อ่านแล้วฟังไปสองแล
เรื่องพ่อแม่จะเล่า	ให้พอได้เข้าใจ
โยมผู้ชายชื่อนายแก้ว	ถนัดแล้วไม่พูดถล่า
โยมผู้หญิงชื่อแม่ดำ	เช่นผมปราศรัย
ตำบลบ้านหมากท่าพญา	ได้เกิดรูปาผู้เลิศไกร
ติดอยู่ในจังหวัดนคร	เนื่องมาแต่ก่อนกาล
คือพ่อคุณเจ้ามาเข้าครรรค์	โยมหญิงท่านผันประหลาด
ว่าท่านได้ชราชาติ	แสนงามเลิศมาตรฐาน
เป็นช้างเผือกผู้ผิวพรรณ	วงงามอวบอันโอฬาร
ชนชาวบ้านต่างชม	ว่างามอุดมครัน

แบบที่ ๓ เป็นแบบซึ่งได้แนบมาจากหนังสือกลอนเพลงบอกของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช กลอนเพลงบอกนี้จัดเพลงบอกหนึ่งมี ๘ วรรค วรรคที่ ๑,๒,๓ มีจำนวนคำวรรคละ ๖ คำ วรรคที่ ๔ มี ๔ คำ วรรคที่ ๕,๖, และ ๗ มีจำนวนคำวรรคละ ๖ คำ และวรรคที่ ๘ มี ๔ คำ การส่งสัมผัสในบทหนึ่ง จะมีสัมผัสดังนี้ คำสุดท้ายของวรรคแรก ส่งสัมผัสไปยังคำที่สามในวรรคที่สอง คำสุดท้ายของวรรคที่สอง ส่งสัมผัสไปยังคำที่สามในวรรคที่สาม คำสุดท้ายของวรรคที่สาม ส่งสัมผัสไปยังคำที่สามในวรรคที่สี่ คำสุดท้ายของวรรคที่สี่ ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายในวรรคที่หกและคำที่สามในวรรคที่เจ็ด คำสุดท้ายของวรรคที่ห้า ส่งสัมผัสไปยังคำที่สามในวรรคที่หก คำสุดท้ายของวรรคที่หก ส่งสัมผัสไปยังคำที่สามในวรรคที่เจ็ด และคำสุดท้ายของวรรคที่เจ็ดส่งสัมผัสไปยังคำที่สามในวรรคที่แปด การส่งระหว่างบทมีดังนี้ คำสุดท้ายในวรรคที่แปดของบทแรก ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สอง และส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่หก ในบทที่สองกับคำที่สามในวรรคที่เจ็ดของบทที่สองด้วย และคำสุดท้ายในวรรคที่แปดของบทที่สอง บทที่สาม บทที่สี่ก็ส่งสัมผัสไปลักษณะเดียวกันตามลำดับ ตัวอย่าง

อัญมณัมบังคมบาท
เป็นมณฑุชาวโลกสยาม
ตรัสรู้ไทยธรรม
เดชตามเดือนดวงทินกร
แต่ไม่แจ้งเท่าแสงองค์
แผ่ไพศาลไปแนบเนียน
ส่งถึงคนที่เป้นทุกข์
บางพันตายได้พันเกิด

พระโลกนาถอันสูงสุด
ใครจะงามเหมือน
ไม่มีพินไม่มีเพือน
แสงขจรจาย
พระทรงอนันตญาณ
ยิ่งวิเชียรฉาย
กลับได้สุขสบาย
แสนประเสริฐจริง

นอกจากฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอกทั้ง ๓ แบบนี้ ยังมีกลอนเพลงบอกอีก ๒ แบบ คือ กลอนเพลงบอกชนิด ๓ วรรค และกลอนพวง แต่กลอนทั้ง ๒ แบบไม่นิยมแต่งกันเป็นแบบแผนมักจะมีแทรกอยู่ในกลอนเพลงบอกแบบที่ ๑ และแบบที่ ๒ กลอนเพลงบอกชนิด ๓ วรรค จะไม่เคร่งครัดจำนวนคำใน ๒ วรรคแรก และวรรคสุดท้ายอาจจะมี ๔ - ๕ คำ ส่วนกลอนเพลงบอกชนิดกลอนพวง ในบทที่หนึ่งมีจำนวนวรรคมากกว่า ๔ วรรคขึ้นไปในแต่ละวรรคไม่เคร่งครัดจำนวนคำอาจจะมี ๔ - ๕ คำ

เพลงบอกประกอบด้วย แม่เพลง ๑ คน ลูกคู่ ๔-๖ คนอาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้ เครื่องดนตรีที่ใช้คือ ฉิ่งและกรับกำกับจังหวะ ๑ คู่ ส่วนการรับส่งเพลงบอกระหว่างแม่เพลงกับลูกคู่ มีแบบฉบับที่แน่นอนตายตัว คือ เมื่อแม่เพลงร้องจบวรรคแรกลูกคู่จะรับว่า “ว่าเอ๊ว่าเห” แล้วซ้ำข้อความที่แม่เพลงร้อง ๓ พยางค์ท้าย ถ้าแม่เพลงซ้ำวรรคแรกอีกครั้งหนึ่ง ลูกคู่ต้องรับว่า “ทอยว่าฉ้าเอ” หรือ “ทอยว่าฉ้าเอ” แล้วซ้ำข้อความ ๒ พยางค์สุดท้ายต่อจากนั้น แม่เพลงก็จะร้องวรรคที่สอง วรรคที่สาม และเมื่อร้องวรรคที่สี่หรือวรรคสุดท้ายจนจบลงลูกคู่ก็จะรับโดยซ้ำวรรคสุดท้าย แล้วย้อนกลับไปซ้ำข้อความในวรรคที่สามและวรรคสุดท้ายอีกครั้งหนึ่ง ลูกคู่จะรับอย่างนี้ทุกๆ บทที่แม่เพลงร้อง ตัวอย่าง

อันว่าเครือเชื้อคนบาป
ไม่เสวนากับนักปราชญ์
ถ้าไม่สำนึกรู้สึกตัว
ควรเดินตรงตามพระสอน

มันยิ่งหยาบดุจดังกา
ผิดกับชาติหงส์
อย่าทำชั่วให้เสียพงศ์
อย่าได้คลอนแคลน

วิธีการรับ

แม่เพลง	อันว่าเครือเชื้อคนบาป
ลูกคู่	ว่าเอ๊ว่าเห เชื้อคนบาป
แม่เพลง	อันว่าเครือ เชื้อคนบาป
ลูกคู่	ทอยว่าฉ้าเอ คนบาป
แม่เพลง	มันยิ่งหยาบดุจดังกา ไม่เสวนากับนักปราชญ์ ผิดกับชาติหงส์
ลูกคู่	ผิดกับชาติหงส์ ไม่เสวนากับนักปราชญ์ ผิดกับชาติหงส์

คำภษิต และโวหารในเพลงบอก

๑. การใช้คำที่ก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะถิ่น คือ การใช้คำแสดงอาการ ใช้คำล้อเลียน คำภาษากัน การใช้คำพวน และการใช้คำแสดงภาพ ซึ่งการใช้คำต่างๆ นี้เป็นสิ่งแสดงให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างจากถิ่นอื่นๆ และยังทำให้ผู้ฟังเพลงบอกเข้าใจเนื้อความได้ดีทั้งนี้เพราะเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. การใช้คำที่ก่อให้เกิดน้ำเสียงสะท้อนอารมณ์คือ น้ำเสียงแสดงความโกรธ ไม่พอใจ น้ำเสียงแสดงความรู้สึกเสียสละ ตำนานิตยีน น้ำเสียงแสดงการปลุกปลอบให้กำลังใจ และน้ำเสียงอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งจะก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจข้อความที่เสนอได้อย่างมีอรรถรส

๓. การใช้ภาษิตมีสามลักษณะ คือ สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย การใช้สำนวนสามารถแบ่งได้ตามนัยของความหมายได้ ๓ ประเภท คือ การใช้สำนวนลักษณะความเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย การใช้สำนวนลักษณะความเปรียบเทียบ อุปลักษณ์ และการใช้สำนวนลักษณะความอ้างอิงหรือเท้าความ การใช้สุภาษิตสามารถแบ่งลักษณะกลวิธีใช้ได้ ๓ ลักษณะ คือ กลวิธีการใช้สุภาษิตลักษณะสอนให้ทำ กลวิธีการใช้สุภาษิตลักษณะสอนให้เว้น กลวิธีการใช้สุภาษิตลักษณะสอนโดยใช้ความจริง และการใช้คำพังเพยพบ ๒ ลักษณะ คือ การใช้คำพังเพยที่มีความหมายในเชิงติหรือชม การใช้คำพังเพยเพื่อแสดงความคิดเห็น

๔. การใช้โวหาร เป็นการใช้โวหารแบบอุปมา อุปลักษณ์ และอภพจน์ ปฏิพจน์ลัทพจน์ แลบุคลัต เป็นสำบัดสำนวน และชั้นเชิงของภาษาอย่างหนึ่งที่จะเสริมให้เพลงบอกมีความไพเราะและความหมายกินใจ ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพเห็นกริยาอาการที่เคลื่อนไหวอย่างชัดเจน เข้าใจความหมายและเข้าถึงความคิดและจินตนาการที่สื่อออกมา ทำให้ได้รับอรรถทั้งรสคำและรสความ

คุณสมบัติในการใช้ถ้อยคำประพันธ์มี ๒ ประการ คือรสคำ และรสความ รสคำคือการนำคำมาเรียบเรียงอย่างเชี่ยวชาญอย่างจงใจเกิดเสียงเสนาะที่มีความหมาย และรสความคือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายซาบซึ้ง โดยใช้ถ้อยคำน้อยแต่กินความมากและมีความสอดคล้องกับเนื้อความและลักษณะของร้อยกรองแต่ละชนิดและในเรื่อง การใช้ภาษาประเภทสำนวนในภาษากันได้ คือการแสดงถ้อยคำออกมาเป็นข้อความพิเศษมีลักษณะสอดคล้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ เป็นคำกล่าวที่ผ่านการกลั่นกรองมีความหมายหลากหลายลักษณะ ซึ่งก่อให้เกิดเจตคติ ความเชื่อ จุดหมายปลายทาง ความรู้สึก ความสนใจ ความปรารถนา สะท้อนให้เห็นอุดมคติ ค่านิยม และโลกทัศน์ของคนในสังคม ตัวอย่างเช่น “อย่าบวชผลาญข้าวสุก อย่าบวชหนูกตามเพื่อน” หมายถึง อย่าทำอะไรโดยเห็นแก่ความสนุกสนาน ไม่มีจุดหมาย แต่ควรทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในกิจที่ต้องทำ สำนวนเปรียบเทียบ หรืออุปมาอุปไมย เช่น “โง่งเหมือนงูเงี้ยวเหืองแระ” หมายถึง วางตัวโง่เขลาเหมือนคนร่ำรวย สำนวนเกี่ยวกับความรักและการครองเรือน เช่น “หลาร่องซ่งกาย หล่าใจซ่งยาก” หมายถึง การตัดสินใจใดๆ จะต้องคิดใคร่ครวญให้รอบคอบ สำนวนเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคล เช่น “รังทั้งเหมือนแม่ไก่ผึ่งไข่” หมายถึง ชุกชนมากอยู่ไม่เป็นที่เป็นทาง

จุดเด่น/เอกลักษณ์

๑. เป็นการใช้ภูมิปัญญาเพื่อประชาสัมพันธ์ประกาศบอกข่าวแก่ชาวบ้าน ในสมัยที่การสื่อสารยังไม่เจริญ และไม่มีปฏิทินบอกวัน เดือน ปี เหมือนอย่างในปัจจุบัน ทำให้ชาวบ้านทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสงกรานต์และข่าวต่างๆ
๒. น้ำเสียง ด้อยคำในการว่าเพลงบอก ให้ความครึกครื้นสนุกสนาน ชาวที่มากับเพลงบอก จึงได้รับความสนใจจากชาวบ้านมากกว่าบอกข่าวธรรมดา ปัจจุบันเพลงบอกจึงนำมาใช้บอกบุญ โฆษณาสินค้าต่างๆ ประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้ง และเชิญชวนให้คนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง
๓. นักว่ากลอนได้แสดงความสามารถในกลอนปฏิภาณ และศิลปะในการขับกลอน การประชันอวดฝีปาก ในเชิงกลอน ผู้ว่ากลอนต้องมีความรอบรู้ ฉะลวยฉลาด หลักแหลม ไหวพริบดี และแม่นยำในเชิงกลอน นับเป็นวิถี การพัฒนาความรู้ของชาวบ้านได้อีกวิธีการหนึ่ง

กลอนเพลงบอกมีผู้ให้ความสนใจศึกษา และฝึกฝนจนมีชื่อเสียงในยุคแรกหลายคน เช่น เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ อำเภอยะหมะคีรี เพลงบอกรอด (หล่อ) อำเภอบางขัน เพลงบอกปาน (บอด) อำเภอบัวใหญ่ และเพลงบอกรุ่ง อำเภอบางขัน จังหวัดนครราชสีมา ศิลปินเหล่านี้มีลูกศิษย์ สืบทอดต่อมา ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ เพลงบอกสร้อย ดำแจ่ม อำเภอยะหมะคีรี จังหวัดนครราชสีมา และเพลงบอกแยม ธรรมเสน อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ เป็นเพลงบอกชั้นครูของจังหวัดนครราชสีมา ที่ได้สร้างสรรค์ผลงาน มาเป็นเวลายาวนาน ชื่อเสียงจนได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน – เพลงบอก) เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งนับเป็นศิลปินเพลงบอกท่านแรกที่ได้รับเกียรติยศอันสำคัญยิ่ง

เพลงบอกบรมครูและผู้สืบทอด

๑. พระรัตนธัชมุนี (ม่วงรัตนทอโช) เป็นเจ้าคณะมณฑลนครราชสีมา ซึ่งเป็นสหชาตกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว พระปิยมหาราช สถิต ณ วัดท่าโพธิ์วรวิหาร เป็นพระเถระผู้ทรงคุณูปการแก่การศึกษา เป็นอย่างยิ่งในด้านเพลงบอก ท่านเจ้าคุณรัตนฯ ได้วางกฎเกณฑ์ต้นทลักษณ์ไว้ชัดเจนเหมาะสม และเป็นต้นทลักษณ์ บังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้
๒. เพลงบอกปานบอด - รอดหล่อ เป็นชื่อเพลงบอก ๒ คน คือ ปานกับรอด ซึ่งผูกพันกับแบบคู่กรณี การประชันเพลงบอกอย่างเผ็ดร้อนเป็นประวัติดังนี้มาจนถึงทุกวันนี้

เพลงบอกปาน นามสกุล ชีช้าง เกิดเมื่อ พ.ศ.๒๔๓๓ เป็นบุตรของนายคง นางคล้าย ซึ่งเป็นชาวนา อยู่บ้านดอน หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาพังไกร อำเภอบัวใหญ่มีสำนวนกลอนยกย่องนายปานอีกบทหนึ่งว่า

เหมือนมีคมติดปากเมื่อจากครรรค์
ได้เงินทองของกินเพราะล้นตลอด
เพื่อตาบอดเสมออยากหากเลือกสรร
ว่ากลอนตายให้เพื่อนต่อขอพนัน
คนพากันสะบัดหัวกลัวนายปาน

นายปานสนใจในวิชาความรู้ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา เข้าวัดทุกวันพระไหว้พระรับศีล นั่งได้ธรรมมาสน์ ฟังพระแสดงธรรม จนมีความรู้ความเข้าใจในธรรมพอสมควร มีอัจฉริยะทางความจดจำ สามารถฟังคนอ่านหนังสือให้ ฟังพร้อมกันสองคนสองเล่มและเข้าใจได้มีทั้งสองเรื่อง เมื่ออายุ ๑๘ - ๑๙ ปี กำลังหนุ่มคะนอง เพลงบอกปาน มีชื่อเสียงไปทั่วอำเภอหัวไทร จนถึงจังหวัดใกล้เคียง พร้อม บุญสุข เล่าไว้ในหนังสือ “มาลัยเมืองใต้” จัดพิมพ์เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ว่า เพลงบอกปาน เคยฝึกหัดเล่นหนังตะลุงเมื่ออายุได้ ๑๔ ปี และเล่นได้ดีกว่าอาจารย์ (หนังปาน บ้านท้ายโนด) จนมีค่ายยกย่องว่า

หนังปานบอดยอชยันหมั่นศึกษา
จนเชื่องซัดซัดเจรจา
เลยดีกว่าอาจารย์การแสดง
ทั้งพ่อแม่พี่น้องร่วมท้องเกิด
เห็นดีเลิศจึงรักขึ้นหนักหนา
ถึงฤดูเดือนสี่ที่ออกนา
อยู่เคหาเลี้ยงน้องชอบร้องเรือ

เพลงบอกรอดหลอนนั้น เป็นตัวรองที่สำคัญ และควรระลึกถึงแต่ไม่สามารถหาประวัติมาปะติดปะต่อ เป็นเรื่องราวไว้ แต่จะว่าไปเป็นอุปมาก็คือ เหมือนเขียนถึงพระนเรศวร ก็ควรเขียนถึงพระมหาอุปราชา ฉันทใดก็ฉันทนั้น ส่วนเพลงบอกชั้นครูต่อจาก ปาน - รอด ก็มีปรากฏชื่อและฝึกปากยอดเยี่ยมที่เคยประจักษ์กับเพลงบอกปานมาแล้ว ท่านผู้นั้นก็คือเพลงบอก เนตร ชลารัตน์.... ผู้สืบทอดเขียนถึงท่านเหล่านั้นตามความเชี่ยวชาญ ๓ ท่านคือ เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ ถึงแก่กรรมแล้ว เพลงบอกสุรินทร์ เสียงเสนาะ กำลังเป็นเพลงบอกอาชีพ และ เพลงบอกอุใจ ศรีอุทอง เป็นที่รู้จักดีของชาวนคร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพลงบอกศิลปะ การแสดงที่ประกอบด้วยภาษาและดนตรีที่มีคุณค่าและสืบทอดมาเป็นเวลานานมากแล้ว อย่างน้อยที่สุดก็ราว พ.ศ. ๒๓๐๐ เศษ บทร้องเพลงบอกเป็นร้อยกรองที่มีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกับร้อยกรองไทยอื่นๆ ต่างจากร่าย กาพย์ กลอน โคลง และฉันท์ แต่มีความคล้ายกับกาพย์ยานี ๑๑ อยู่บ้าง กลอนเพลงบอกเป็นกลอนแปดรูปแบบกลอน ซ้ำซ้อนและยุ่งยากกว่ากลอนที่ใช้เล่นอย่างอื่น ผู้ว่ากลอน ประเภทนี้จึงต้องมีความรอบรู้ มีไหวพริบและปฏิภาณดี ทั้งต้องได้รับการฝึกฝนจนแม่นยำในเชิงกลอน การเล่น ไม่มีการออกท่าทางหรือการแสดงใดๆ ประกอบ เรียกว่า ขับร้องเพื่ออวดฝีปาก ความฉลาดหลักแหลมและศิลปะ ในการขับกลอนโดยแท้ ทางด้านผู้ชมต้องเป็นนักฟังที่ดี ฟังด้วยปัญญาและสมาธิเพราะเพลงบอกไม่มีอะไรให้ดู

ที่มาของภาพ : <https://clib.psu.ac.th/>

ให้ชม มีแต่เสียงเท่านั้นเป็นสื่อ ยุคหลังๆ จึงหาคนฟังและคนเล่นเพลงบอกได้ไม่มากนัก เพลงบอกจึงมีเค้าว่าจะเสื่อมสูญหากไม่ได้รับการฟื้นฟูอย่างจริงจังการรักษาเพลงบอกศิลปะการแสดงของภาคใต้เอาไว้ให้ได้จึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นหน้าที่ของคนไทยภาคใต้ที่จะต้องรักษาและหวงแหนมรดกศิลปะและวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมของบรรพชนเอาไว้ให้ไว้ การรักษาเอาไว้ให้ได้มันต้องมีวิธีการ นอกจากการถ่ายทอดไปสู่เยาวชน และผู้สนใจโดยทั่วไปแบบตรงแล้ว การจัดประกวดเป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาและสืบทอดที่สำคัญ รวมทั้งได้เผยแพร่ในขณะเดียวกันด้วย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประชันเพลงบอกในช่วงเทศกาลงานบุญเดือน ๕ สงกรานต์แต่แรกและงานเชิดชูศิลปินแห่งชาติจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมภาคใต้ให้คงอยู่สืบไป

บรรณานุกรม

อำเภอเชียรใหญ่.(๒๕๓๙). หนังสือที่ระลึกการจัดงานเชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติ นายสร้อย คำแจ่ม.

นครศรีธรรมราช : โรงเรียนเชียรใหญ่

เพลงบอก. ๒๕๕๖. สืบค้นวันที่ ๕ก.ย. ๖๓, จาก <http://www.prapayneethai.com/เพลงบอก>

ภัทรวดี ภูษาภิรมย์. (๒๕๕๔). วัฒนธรรมบันเทิงภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดม หนูทอง.(๒๕๒๙) สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้.

วิมล คำศรี.(๒๕๔๐). "เพลงบอก," ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.๒๕๒๙ เล่ม ๖.

อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.(๒๕๕๙).หนังสือโครงการประกวดเพลงบอกอาชีพรางวัล

ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ ๕ ประจำปี

พ.ศ.๒๕๕๙: อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.